

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 2
Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри
українознавства
протокол № 7 від 06.07.2023
Завідувач кафедри

Ігор ЧОРНИЙ

**Завідувач каф. українознавства
факультету № 2**
Чорний Ігор Віталійович,
доктор філол. наук, професор,
лекції і семінари

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ (ОК.02)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кафедра	Українознавства факультету № 2 (https://univd.edu.ua/uk/dir/56/kafedra-ukrainoznavstva)
Контактний телефон	+38 057 7398 073 (роб.)
E-mail	kafukrain@univd.edu.ua
Офіційна назва освітньої	Кібербезпека

програми	Cybersecurity
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) (НРК України – 6 рівень та перший цикл вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти)
Галузь знань	12 Інформаційні технології
Спеціальність	125 Кібербезпека
Спеціалізація	Безпека інформаційних та комунікаційних систем
Статус дисципліни	Обов'язкова компонента освітньо-наукової програми, вивчається у 1 семестрі I курсу навчання
Мова викладання	Українська
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS/годинах	3 кредити ECTS (загальний обсяг - 90 год.)
	аудиторна робота: 30 год. для денної форми навчання, 10 год. для заочної форми навчання, з них:
	лекції: 20 год. для денної форми навчання; 4 год. для заочної форми навчання
	семінарські заняття: 10 год. для денної форми навчання; 6 год. для заочної форми навчання
	самостійна робота: 60 год. для денної форми навчання; 80 год. для заочної форми навчання
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Аудиторія та час проведення заняття відповідно до розкладу
Консультації з навчальної дисципліни	Аудиторні консультації: аудиторія згідно з графіком консультацій. Онлайн-консультації: письмово в системі дистанційного навчання Moodle або електронною поштою викладача
Мета вивчення дисципліни	Вивчення закономірностей виникнення й розвитку різних форм державності на території України, витоків та генези найсуттєвіших політичних інституцій, а також ознайомлення курсантів з основами сучасних підходів до історії національної культури, особливостями її розвитку, прищеплення курсантам навичок

	наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історико-культурного розвитку України.
Завдання вивчення дисципліни	<p>Розкриття смислу людської діяльності, показ гуманістичних цінностей, наслідків цієї діяльності в історичному минулому і на сучасному етапі.</p> <p>Засвоєння курсантами основних аспектів державницького розвитку України з стародавніх часів і до сучасності.</p> <p>Формування патріотизму, розвиток національної самосвідомості, поваги до власної історії.</p> <p>Розкриття сутності феномену національної культури, її ролі у життєдіяльності людини.</p> <p>Засвоєння курсантами основних аспектів культурного розвитку України.</p>
Форми та види проведення навчальних занять	<p>Форма навчання – денна.</p> <p>Види навчальних занять: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.</p>
Самостійна робота	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка рефератів та тез доповідей до конференцій
Необхідне обладнання	Мультимедійне обладнання (ноутбук та проектор).
Індивідуальні завдання	Наукові доповіді, реферати
Контроль	<p>Поточний та підсумковий контроль</p> <p>Поточний: опитування на семінарських заняттях; участь у дискусіях, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей, тестування, виконання самостійних робіт. Критерії оцінки поточного контролю викладач повідомляє на першому занятті та перед кожним оцінюванням.</p> <p>Підсумковий контроль: залік.</p>
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	ЗК.6 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності

	<p>громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p> <p>ЗК.7 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
--	--

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА № 1. Стародавня і середньовічна історія та культура України.

Предмет і завдання курсу. Періодизація історії України. Методологія, методи вивчення дисципліни. Основні етапи розвитку людського суспільства на території України. Первісний лад на терені України. Кочові народи та античні міста-держави на терені України. Східнослов'янські племена на терені України.

Передумови утворення держави у східних слов'ян. Етапи розвитку Київської Русі. Християнізація Русі та її вплив на зміцнення державності. Реформи князя Володимира Великого. Розквіт Київської Русі. Державницька діяльність князя Ярослава Мудрого. Причини роздроблення Київської Русі. Становлення Галицько-Волинської держави. Діяльність князів Романа Мстиславовича і Данила Галицького. Боротьба України-Русі з монголо-татарською навалою. Встановлення золотоординського іга. Історичне значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Культура Київської Русі.

Українські землі у складі Литви та Польщі. «Литовсько-Руська» держава. Особливості стану України у складі Литви. Кревська унія 1385 р. Захоплення українських земель Польщею. Люблінська унія 1569 р. Утворення Речі Посполитої. Політичні аспекти релігійної полеміки. Брестська церковна унія 1596 року та її політичні наслідки. Українська культура XIV - поч. XVII ст.

ТЕМА № 2. Історико-культурний розвиток українських земель у козацько-гетьманську добу (XVI – XVIII ст.).

Виникнення українського козацтва: причини, джерела, час і територія його формування. Запорозька Січ, її устрій. Козацько-селянські повстання в Україні (кінець XVI – 20-30-ті роки XVII ст.). Причини, характер, рушійні сили і початок Національної революції та Визвольної війни. Періодизація

революції та Визвольної війни, її основні етапи. Державотворча діяльність Богдана Хмельницького.

Руїна: причини, характер, політичні наслідки. Гетьманство І.Мазепи. Історичні умови формування української культури. Вплив Національної революції та Визвольної війни на стан української культури. Козацтво як явище історії та культури. Нові процеси в духовному житті: реформування церкви та освіти, розвиток науки. Українське бароко, його ідейно-художні та стильові засади. Живопис бароко. Іконопис, храмовий та парсунний живопис в українській культурі. Особливості української барокової архітектури та скульптури.

Українські землі у XVIII ст. Основні етапи інкорпораційної політики російського царизму. Ліквідація гетьманщини та Запорозької Січі. Приєднання Південної України до Росії. Поділи Польщі. Розвиток процесу формування української етнічної території. Культура XVIII ст. Просвітництво як соціокультурне явище. Діяльність Г.С.Сковороди. Архітектура і мистецтво України XVIII ст. Музична культура України XVIII ст.

ТЕМА 3. Українське національно-культурне відродження: витоки, сутність, наслідки (XIX – поч. XX ст.).

Українське національне відродження: періодизація, сутність, значення. Політизація національного руху в першій половині XIX ст. Суспільно-політичні рухи в Україні у першій третині XIX ст. Кирило-Мефодіївське братство: склад учасників, програмні документи, значення. Т. Шевченко та його вплив на формування української національної ідеї. Збирання історичних пам'яток та фольклору. Реформа освіти у 1-й половині XIX ст. Відкриття перших університетів. Романтизм в українській культурі. Збагачення літератури та мистецтва новими жанрами. Становлення нової української літератури.

Ліберальні реформи 60-70 років і особливості їх проведення в Україні. Система державного управління в Україні. Українофільство. Громади. Зародження політичних партій в Україні та їх диференціація. Посилення національного гніту. Передумови характер, особливості та рушійні сили революції 1905-1907 років. Стратегія і тактика різних політичних сил в революції. Піднесення українського національного руху. Україна в роки Першої світової війни. Українські землі в планах іноземних загарбників. Мілітаризація державного апарату. Стан економіки та погіршення становища народу. Українські січові стрільці.

Наука та освіта 2-ої половини XIX ст.: історичні дослідження, розвиток українського мовознавства. Архітектура та мистецтво. Культура критичного реалізму. Творчість І.Я.Франка. Живопис та скульптура. Реалістичний театр. Українська музична школа XIX ст.: С.Гулак-Артемівський, М.Лисенко. Пошуки альтернативи реалізму в європейській культурі 1870-1880-х років: імпресіонізм, постімпресіонізм, натуралізм. Зародження модернізму в українській культурі та мистецтві. Український авангард 1900-1910 рр. Теорія новітнього мистецтва.

ТЕМА № 4. Українська державність та культура у добу Новітнього часу (1917 – 1991).

Лютнева революція 1917 р. і піднесення національно-визвольного руху в Україні. Створення і діяльність Центральної Ради, її боротьба за автономію України. Універсали Центральної Ради. Проголошення Радянської влади в Україні. Відносини між Радянською Росією та УНР. Інтервенція Радянської Росії в Україну. IV Універсал УНР. Проголошення незалежності України. Державотворча діяльність Центральної Ради. Брестський мир і Україна. Падіння Центральної Ради. Державний переворот 29 квітня 1918 р. та встановлення гетьманату. Українська Держава гетьмана П.Скоропадського.

Директорія УНР, її повноваження. Проголошення Акту Злуки. Основні напрямки державної політики.

Політика радянської влади в Україні у 1919-1920 рр. Державний лад. Будівництво радянських органів влади і управління. «Воєнний комунізм». Неп: необхідність впровадження, суть, причини згортання. Україна і утворення СРСР. Індустріалізація. Колективізація. Становлення авторитарної, ідеократичної влади Сталіна. Масові репресії 30-х років. Конституція 1937 р. та її декларативний характер. Спроби створення «пролетарської культури». Українське національне Відродження 20-х років. Революційно-романтична течія 20-х років. Сценічне мистецтво. Розвиток українського кінематографу. Масові репресії діячів науки. Архітектура та образотворче мистецтво 20-30-х років ХХ ст.

Україна в роки другої світової війни. Перебудова економіки для потреб фронту. Німецький нацистський режим на тимчасово окупованій території. Діяльність ОУН і УПА. Діяльність радянських партизанів. Визволення України від німецько-нацистської окупації. Відбудова зруйнованого господарства. Часткова лібералізація радянського режиму (десталінізація), її непослідовний характер. Реформи та експерименти в економіці у 50-ті роки. Україна в роки «застою». Особливості політики «перебудови» в Україні. Українська культурна парадигма другої половини ХХ століття. Діяльність «шестидесятників». «Самвидав» і дисиденство. Розвиток драматургії. Телебачення та його роль у культурному житті української нації у другій половині 80-х років. Інтелектуальне кіно 60-70-х років.

ТЕМА № 5 Особливості історико-культурного розвитку незалежної України (1991 - 2023).

Проблеми становлення незалежності України. Міжнародне визнання України. Державотворчі процеси. Основні політичні партії і сили. Політична боротьба у Верховній Раді. Діяльність Президента Л.М.Кравчука. Вибори до Верховної Ради та вибори Президента України 1994 р. Діяльність Президента Л.Д.Кучми. Конституційний процес. Конституція України 1996 р. та її політичне значення. Спроби здійснення політичної реформи. Вибори Президента України 2004 р. та 2010 рр. Криза режиму В. Януковича. «Євромайдан». Початок воєнних дій Росії проти України навесні 2014 р. Діяльність Президента П.О.Порошенка. Політична боротьба в Україні на сучасному етапі. Президентські та парламентські вибори 2019 р. Діяльність

Президента В.О.Зеленського. Вторгнення російських військ до України 24.02.2022 та початок повномасштабної війни. Хід воєнних дій у 2022-2023 рр.

Зовнішня політика України. Ядерний аспект цієї політики. Зовнішньополітичні пріоритети України. Відносини з СНД, Росією та США. Україна і НАТО. Участь України в ООН, Раді Європи, інших міжнародних організаціях. Євроінтеграційний курс України. Українська діаспора. Зовнішньоекономічна діяльність України.

Європейська та українська культура на межі ХХ-ХХІ ст. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Нові умови розвитку національної культури після проголошення незалежності України. Основні тенденції в розвитку освіти. Вплив економічного стану на розвиток культури. Становище у сфері науки. Масова та популярна культура, її зміст та головні жанри. Поняття «субкультури» в українській культурі. Розвиток музичного мистецтва. Постмодернізм (трансавангард) і його визначення. Подальші перспективи розвитку української культури. Вплив комунікативних та інформаційних систем на культурні процеси

Результати навчання

ПРН 6. Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності
ПРН 54. Усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:
- поточний контроль – 50 балів.
- підсумковий контроль – залік – 50 балів.
Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувача вищої освіти. Оцінка за аудиторну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які ним отримані на семінарських заняттях (здобувач має отримати не менш 5 позитивних оцінок) з коефіцієнтом 5. Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які отримані здобувачем за: реферати, програми

		(здобувач має підготувати не менш 2 проектів) з коефіцієнтом 5. Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.	
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
98-100	Відмінно (“зараховано”)	А	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85-89	Добре (“зараховано”)	В	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
80-84			
75 – 79			С

70-74	Задовільно (“зараховано”)	D	„ Задовільно ” – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
65-69			
60 – 64		E	„ Достатньо ” – теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40-59	Незадовільно („не зараховано”)	FX	„ Умовно незадовільно ” – теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-39			
1-20		F	„ Безумовно незадовільно ” – теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

Перелік питань до заліку

1. Первісне суспільство на території України.
2. Скіфсько-сарматська епоха на території України та античні міста-держави Північного Причорномор'я.
3. Проблема походження слов'ян. Східнослов'янські племена на терені України.
4. Передумови та основні фактори становлення Київської Русі.
5. Політичний лад та соціально-економічний розвиток Київської Русі.
6. Державно-політична та військова діяльність перших київських князів (Олег, Ігор, Ольга, Святослав).
8. Київська Русь за часів князя Володимира Великого. Запровадження християнства на Русі.
9. Внутрішньополітична та зовнішньополітична діяльність князя Ярослава Мудрого.
10. Причини феодальної роздробленості Русі. Галицько-Волинська держава.
11. Вхідження українських земель до складу ВКЛ. Особливості литовської політики.
12. Боротьба України-Русі проти монголо-татарської навали.
13. Загарбання українських земель Польшею. Посилення національно-релігійного гніту.
14. Виникнення українського козацтва та Запорізька Січ (XVI – перша половина XVII ст.): військово-адміністративний устрій, культура, побут.
15. Козацько-селянські повстання в Україні кінця XVI – 20-30-х років XVII ст.
16. Військово-політична діяльність гетьмана П.Сагайдачного.
17. Причини, характер, рушійні сили, періодизація Національної революції і Визвольної війни та її початковий етап.
18. Перебіг Визвольної війни у 1649 -1653 рр.
19. Зовнішня політика уряду Б.Хмельницького.

	<p>20. Політичне становище в Україні після смерті Б. Хмельницького. Поділ України.</p> <p>21. Зовнішня і внутрішня політика гетьмана І.Мазепи.</p> <p>22. Інкорпораційна політика російського царизму щодо України у XVIII ст. Ліквідація гетьманщини і Запорізької Січі.</p> <p>23. Правобережні та Західноукраїнські землі в кінці XVII – XVIII ст.</p> <p>24. Соціально-економічний розвиток України у XVIII – I пол. XIX ст. у складі Російської імперії.</p> <p>25. Суспільно-політичні рухи в Україні в 20-х роках XIX ст. Кирило-Мефодіївське братство, його програмні документи.</p> <p>26. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії (XIX ст.).</p> <p>27. Скасування кріпосного права та особливості проведення селянської реформи в Україні.</p> <p>28. Ліберальні реформи 60-70-х років XIX ст. в Росії та їх проведення в Україні.</p> <p>29. Розвиток національного руху в Україні в другій половині XIX ст.</p> <p>30. Особливості розвитку економіки України в другій половині XIX – на поч. XX ст.</p> <p>31. Зародження перших політичних партій в Україні на межі XIX – XX ст.</p> <p>32. Україна в період революції 1905-1907 рр. Аграрна реформа П. Столипіна.</p> <p>33. Україна в роки I світової війни.</p> <p>34. Утворення Української Центральної ради. Перший і другий Універсали Центральної Ради.</p> <p>35. Проголошення УНР. Радянсько-українська війна. IV Універсал УЦР.</p> <p>36. Українська держава гетьмана П.П.Скоропадського</p> <p>37. Політика радянської влади в Україні. «Воєнний комунізм».</p> <p>38. ЗУНР.</p> <p>39. Україна в добу Директорії. Військово-політичне становище в Україні в 1919 -1921 рр.</p> <p>40. НЕП в Україні: суть, особливості впровадження, причини згортання.</p>
--	---

	<p>41. Політика форсованої індустріалізації та її наслідки в Україні.</p> <p>42. Примусова колективізація сільського господарства України. Голодомор 1932-1933 рр.</p> <p>43. Утвердження сталінського тоталітарного режиму в Україні. Масові репресії.</p> <p>44. Західноукраїнські землі в 20-30-х роках ХХ ст.</p> <p>45. Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України до УРСР.</p> <p>46. Початок війни між Німеччиною та СРСР. Бойові дії на території України у 1941 - 42 рр.</p> <p>47. Рух опору в Україні.</p> <p>48. Україна під німецькою окупацією в 1941-1944 рр.</p> <p>49. Звільнення України від нацистської окупації.</p> <p>50. Наслідки Другої світової війни та відбудова економіки України.</p> <p>51. Поновлення сталінських репресій у 40-50-ті роки ХХ ст. «Радянізація» західних областей України.</p> <p>52. Спроби лібералізації політичного режиму (1953-1964 рр.).</p> <p>53. Економічні реформи та експерименти 50-х – поч. 60-х рр. ХХ ст.</p> <p>54. Зростання кризових явищ у економічному, політичному, культурному житті у 70-80-ті роки ХХ ст. Обмеження прав України. Русифікація.</p> <p>55. Особливості політики «перебудови» в Україні. Боротьба за незалежність України.</p> <p>56. Проголошення незалежності України та процеси державотворення (1991-1994 рр.).</p> <p>57. Міжнародне визнання України. Зовнішня політика України на сучасному етапі.</p> <p>58. Прийняття Конституції України 1996 р. та її історичне значення.</p> <p>59. Вибори Президента України у 2004 р. «Помаранчева» революція.</p> <p>60. Криза режиму В. Януковича. «Євромайдан».</p>
--	---

	<p>61. Вибори Президента України у 2014 р. Діяльність П. Порошенка. Початок російської військової агресії.</p> <p>62. Вибори Президента України у 2019 р. Діяльність В. Зеленського. Повномасштабне вторгнення російських військ в Україну 24.02.2022 р.</p> <p>63. Поняття національного типу культури. Періодизація української культури.</p> <p>64. Культура первісної доби. Первісні форми релігії.</p> <p>65. Трипільська культура.</p> <p>66. Культура кочових народів та язичницька культура давніх слов'ян.</p> <p>67. Основні культурні здобутки доби Київської Русі.</p> <p>68. Культура Галицько-Волинської держави.</p> <p>69. Розвиток освіти на науки на Україні у XIV-XVI ст. Острозька академія.</p> <p>70. Пам'ятки української писемності XV-XVI ст. Книгодрукування в Україні. Діяльність І.Федорова.</p> <p>71. Релігійне життя в Україні. Полемічна література. Роль братств в національно-культурному житті України.</p> <p>72. Культурні традиції українського козацтва.</p> <p>73. Українське бароко, його ідейно-художні та стильові засади.</p> <p>74. Просвітництво як соціокультурне явище культури XVIII ст. Діяльність Г.С.Сковороди.</p> <p>75. Сутність українського національно-культурного відродження XIX ст.</p> <p>76. Розвиток української науки та освіти у XIX ст.</p> <p>77. Мистецтво романтизму на Україні.</p> <p>78. Діяльність Т.Г.Шевченка.</p> <p>79. Розвиток реалізму в українській культурі XIX ст.</p> <p>80. Українські живопис та архітектура XIX ст.</p> <p>81. Українська культура початку XX ст. Модернізм в культурі межі XIX-XX ст.</p> <p>82. Українська культура в період радянського тоталітаризму.</p>
--	---

	<p>83. Культура незалежної України (90-ті роки ХХ ст.)</p> <p>84. Українська культура початку ХХІ ст. Еклектика стилів та ідей.</p> <p>85. Розвиток української літератури кінця ХХ ст. - початку ХХІ ст.</p> <p>86. Українські архітектура та мистецтво кінця ХХ ст. - початку ХХІ ст.</p> <p>87. Українське телебачення та кіноіндустрія.</p> <p>88. Українська музична культура кінця ХХ ст. - початку ХХІ ст.</p> <p>89. Повсякденна культура в епоху мас-медіа (реклама, мода, комп'ютерні технології). «Культура в капцях».</p> <p>90. Сучасні вимоги до національної культури. Перспективність розвитку української культури.</p>
Рекомендована література	
Основна	<p>1. Бойко О.Д. Історія України. К. : Академія, 2016.</p> <p>2. Історія та культура України : навчальний посібник / уклад. Дедурін Г.Г., Іванов С. Ю., Чорний І.В. Харків : ХНУВС, 2017.</p> <p>3. Греченко В.А. Історія та культура України : підручник. Харків : ХНУВС, 2017.</p>
Додаткова	<p>1. Бойко О. Новітня історія України. 2014-2019 роки. К. : Академія, 2020.</p> <p>2. Бурнейко І. Історія козацької України у схемах і таблицях. К. : Мандрівець, 2011.</p> <p>3. Ваврух М., Гавалюк Р. Нариси з історії української культури. Архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр кіно. К. : Світ, 2018.</p> <p>4. Вовк Х., Савчук О. Студії з української етнографії та антропології. К. : Видавництво Савчук О. О., 2015.</p> <p>5. Гарін В., Кігіцар І., Кондратенко О. Історія України. К. : Центр навчальної літератури, 2017.</p> <p>6. Геоштор О. Слов'янська міфологія. К. : Кліо, 2014.</p> <p>7. Історія та культура України: навчально-методичний посібник. (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП</p>

	<p>«Арал», 2018.</p> <p>8. Історія української культури. Від стародавніх часів до XIX ст. Ілюстрована хрестоматія. К. : Ліра-К, 2020.</p> <p>9. Історія української культури : курс лекцій для студентів спеціальності 034 Культурологія / Ю. С. Сабадаш, Ю. М. Нікольченко, Л. Г. Дабло ; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. К. : Ліра-К, 2020.</p> <p>10. Лоза Ю. Історичний атлас України. К. : Українська Картографічна група, 2022.</p> <p>11. Лузіна Л. Чарівні традиції українок. Харків : Фоліо, 2020.</p> <p>12. Павлова О., Мельничук Т. Історія української культури. К. : Центр навчальної літератури, 2019.</p> <p>13. Піддубний С. Великий код України-Русі. К. : ФОП Стебеляк, 2017.</p> <p>14. Таїрова-Яковлева Т. Гетьмани України. Історії про славу, трагедії та мужність. К. : Кліо, 2015.</p> <p>15. Хоткевич Г. Історія України. До кінця XVI століття. К. : Центр навчальної літератури, 2020.</p> <p>16. Шейко В., Тишевська Л. Історія української культури. К. : Кондор, 2013</p>
Інформаційні ресурси в Інтернеті	<p>1. http://historians.in.ua/</p> <p>2. http://uk.wikipedia.org/wiki/</p> <p>3. http://litopys.org.ua/</p>